

Секція 2. Сучасні комунікації та оцінка якості управління

УДК 338

О.С. Башуцька, канд.екон.наук., доц.

І.І. Римар, магістрантка

Західноукраїнський національний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДЛЯ ОЦІНКИ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Oksana Bashutska, Ph.D., Assoc. Prof.

Iryna Rymar

METHODICAL APPROACHES FOR ESTIMATING THE MARKET VALUE OF THE ENTERPRISE

В працях вчених і практиків за останні роки оцінці вартості підприємства і стратегії економічного розвитку підприємств приділено значну увагу. Основи теорії оцінки вартості підприємств поклали наукові праці минулого століття, що давали перші визначення основних положень визначення вартості бізнесу. Серед авторів, що розглядають це питання необхідно відзначити таких вітчизняних та закордонних вчених, як Н.А.Абулаєв, С.В.Валдайцев, П. Л. Віленський, В. Н. Гавва, А. Г. Грязнова, І. А. Єгерев, Ю. В. Козирь, Т. Коллер, Т. Коупленд, П. В. Круш, В. Н. Лівшиц, О. Г. Мендрул, О. Б. Мних, С. А. Мордашев, С. В. Поліщук, М. А. Федотова.

У ринкових умовах показником ефективності діяльності підприємства є приріст його вартості, який і визначає напрям подальших дій власників та менеджерів. Сьогодні вартість бізнесу стала найважливішим об'єктом управління. Ефективне управління вартістю підприємства неможливе без формування системи управління вартістю.

Методологічні основи здійснення оцінки підприємств в Україні регламентуються Національним стандартом № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [1], який затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1655. Так, даним положенням передбачено три основні методичні підходи до оцінки вартості підприємства:

- дохідний;
- порівняльний (ринковий);
- майновий (витратний).

Майновий підхід заснований на уявленні про підприємство як цілісний майновий комплекс, вартість якого визначається різницею між вартістю активів підприємства та його зобов'язаннями [5]. Цей підхід є загально визнаним в оцінці вартості підприємства, зважаючи на свою універсальність. Він поділяється на два методи:

1. Метод капіталізації чистого доходу - визначає потік доходу і перетворює його в поточну вартість шляхом застосування норми капіталізації. Норма капіталізації - це по суті кілька спрощений коефіцієнт дисконтування. Ного, як правило, застосовують за умови, що дохід надходить рівномірно оцінка капітальних активів, кумулятивної побудови та метод середньозваженої вартості капіталу.

Рис. 1. Методичні підходи до оцінки ринкової вартості підприємства

2. Метод дисконтування грошового потоку - дає змогу реальніше оцінити майбутній потенціал підприємства. Як дисконтований дохід використовується або чистий дохід, або грошовий потік. Вартість підприємства дорівнює вартості чистих активів, сумі вартостей всіх його активів (матеріальних і нематеріальних) за вирахуванням зобов'язань.

Обмеженням щодо використання даного підходу є оцінка нематеріальних активів, витрати на створення яких, як правило, не можливо співставити з результатами їх використання. Даний підхід є незамінним під час оцінки товариств з обмеженою відповідальністю, приватних акціонерних товариств, компаній, що володіють значними матеріальними активами та коли велика частина активів компанії складається з ліквідних активів [3].

Порівняльний підхід ґрунтується на тому, що вартість підприємства – це реальна ціна продажу аналогічного підприємства, тобто розрахунок вартості підприємства відбувається на основі результатів його зіставлення з іншими бізнес-аналогами [2]. Та має такі методи:

1. Метод мультиплікаторів (метод ринку капіталів) -доцільно використовувати для оцінювання закритих компаній, акції яких не котирують на біржі. Для них використовують дані про прибутки та ціни на акції аналогічних компаній.

2. Метод порівняння продажів (метод ринкових угод) - ґрунтується на використанні ціни придбання підприємства - аналога загалом чи його контрольного пакета акцій.

3. Метод галузевих коефіцієнтів - застосовується при наявності даних по галузі. Базується на використанні рекомендованих співвідношень між ціною бізнесу підприємства і фінансовими параметрами.

Проблематика використання цього методу зумовлена тим, що в Україні важко отримати достовірну інформацію про реальні ціни купівлі-продажу підприємств. Використання ж даних по аналогічних компаніях на зарубіжних ринках потребує низки поправок стосовно вітчизняних умов.

Дохідний підхід заснований на оцінці майбутніх доходів підприємства, тобто оцінка вартості підприємства ґрунтується на визначенні теперішньої вартості очікуваних вигід (доходів, грошових потоків) від володіння корпоративними правами підприємства [4]. Використання даного підходу обмежено випадками, коли бізнес приносить стабільний прибуток, величина якого може змінюватися на незначний відсоток. Цей підхід поділяється на такі методи:

1. Метод оцінювання чистої ринкової вартості матеріальних активів - передбачає коригування матеріальних активів на рівень інфляції.

2. Метод ліквідаційної вартості - використовується у випадку, коли фірма припиняє свої операції, розпродує активи і погашає свої зобов'язання. Метод дає найнижчу цифру оцінки і дає змогу визначити нижній рівень вартості бізнесу.

В процесі використання цих підходів розрізняють окремі методи оцінки. Причому жоден з підходів чи методів не має принципових переваг перед іншими. В практичній роботі з оцінки вартості підприємства оцінювач, як правило, застосовує кілька методичних підходів, що найповніше відповідають конкретним умовам, об'єктам та меті оцінки, наявності й достовірності інформаційних джерел для її проведення. Таким чином, для визначення ринкової вартості підприємства можуть застосовуватися різні методи, кожен з яких має свої особливості та сфери використання.

Отож, кожен із перелічених підходів та методів до оцінки вартості підприємства віддзеркалює різні боки об'єкта оцінювання та спирається на специфічну інформацію і має свої переваги та недоліки, які дозволяють відобразити майбутню прибутковість підприємства, при цьому враховується ризик інвестицій, можливі темпи інфляції, а також ситуацію на ринку через ставку дисконту. Також дозволяють врахувати економічне старіння підприємства, показником якого є перевищення величини ринкової вартості, отриманої методом накопичення активів над величиною ринкової вартості, отриманої по методах доходного підходу. Ці методи найточніше визначають ринкову вартість підприємства, але їх використання утруднене через складність проведення досить точного прогнозування.

Література:

1. Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1655. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/56644425> (дата звернення: 20.10.2021).

2. Карцев П.В., Аканов А.А. Обзор практики применения доходного подхода к оценке бизнеса. Вопросы оценки. 2016. № 2. С. 2–19.

3. Лукач А.М., Ставицький О.В. Методи оцінки ринкової вартості підприємства в умовах сучасної економічної ситуації. Актуальні проблеми економіки та управління. 2018. № 12. С. 1–11.

4. Задерей В.Ю. Методи оцінки вартості компаній. Агросвіт. 2017. № 5. С. 48–54.

5. Бачинская О.М. Подходы к определению стоимости предприятия. Научный вестник: Финансы, банки, инвестиции. 2015. № 4. С. 99–102.